

Kunst og inventar nr 43/2006

B f 248 Bryggen i Bergen Bygning IA nordre Bredsgården

Fargeundersøkelse av vest- og sør-fasaden

Barbro Wedvik

Innhold

1 BESKRIVELSE	8
1. 1 DAGENS FARGEBRUK OG OVERFLATEBEHANDLING	14
1. 2 TILSTAND.....	15
2 FARGEUNDERSØKELSE	15
2. 1 RESULTAT AV FARGEUNDERSØKELSEN	16
2. 2 OPPSUMMERING. FARGEUNDERSØKELSE	25
2. 3 FARGEHISTORIKK BASERT PÅ UNDERSØKELSEN AV BYGNINGEN	26
3 OPPMALING	28
3. 1 FORARBEID.....	28
3. 2 MALING	29

Vedlegg

- 1: Periodetabell vestfasade
- 2: Periodetabell sørfasade
- 3: Tabell over registrerte typer panel på vest- og sørfasade
- 4: Lagskjema

Dato: 22.12.2006
Til: Riksantikvaren
Kopi: Stiftelsen Bryggen
Fra: NIKU
Emne: Fargeundersøkelse av vest- og sør-fasaden på 1A Nordre Bredsgården

Bakgrunn

Fargeundersøkelsen ble foretatt 11. – 15. september 2006. Undersøkelsen er en del av NIKU prosjekt nr 1561010 som har en total timeramme på 198 timer. Oppdragsgiver er Riksantikvaren, prosjektleder er Barbro Wedvik. Prosjektmedarbeider er Merete Winness.

Det er fasaden mot Vågen (vestfasaden) og fasaden mot smauet (sørfasaden) som er undersøkt. Begge fasader ble undersøkt fra stillas.

De ulike paneltypene på bygningen er satt inn i en egen tabell, se vedlegg. Betegnelsene som er brukt i rapporten på paneltypene på bygningen; panel IA A, B, C etc. viser at det på bygningen IA finnes paneltypene A, B og C.¹ Panel IA A er det antatt eldste og panel IA I er det antatt yngste. Paneltypene er betegnet slik for enklere å kunne sette sammen panelbetegnelsene fra de forskjellige rapportene for de forskjellige bygningene i en felles oversikt.

¹ Denne systematiseringen av paneltyper er benyttet i NIKUs tidligere fargeundersøkelser på Bryggen.

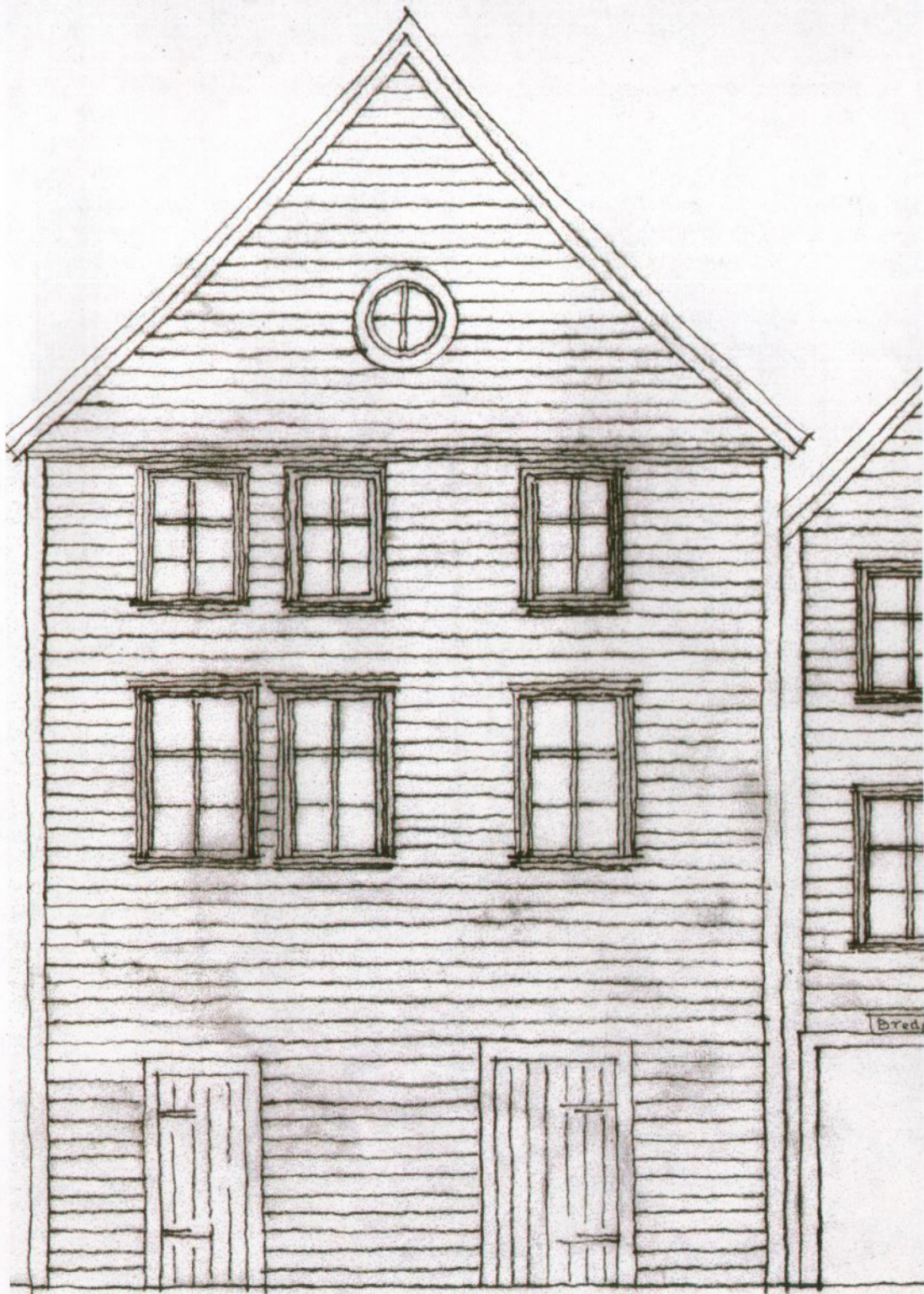

Fig. 1: Vest fasade Bredsgården, optegning ca 1900, Kielland. Stiftelsen Bryggens arkiv.

Fig. 2: Vest fasade Bredsgården, optegning 1945, Schei. Stiftelsen Bryggens arkiv.

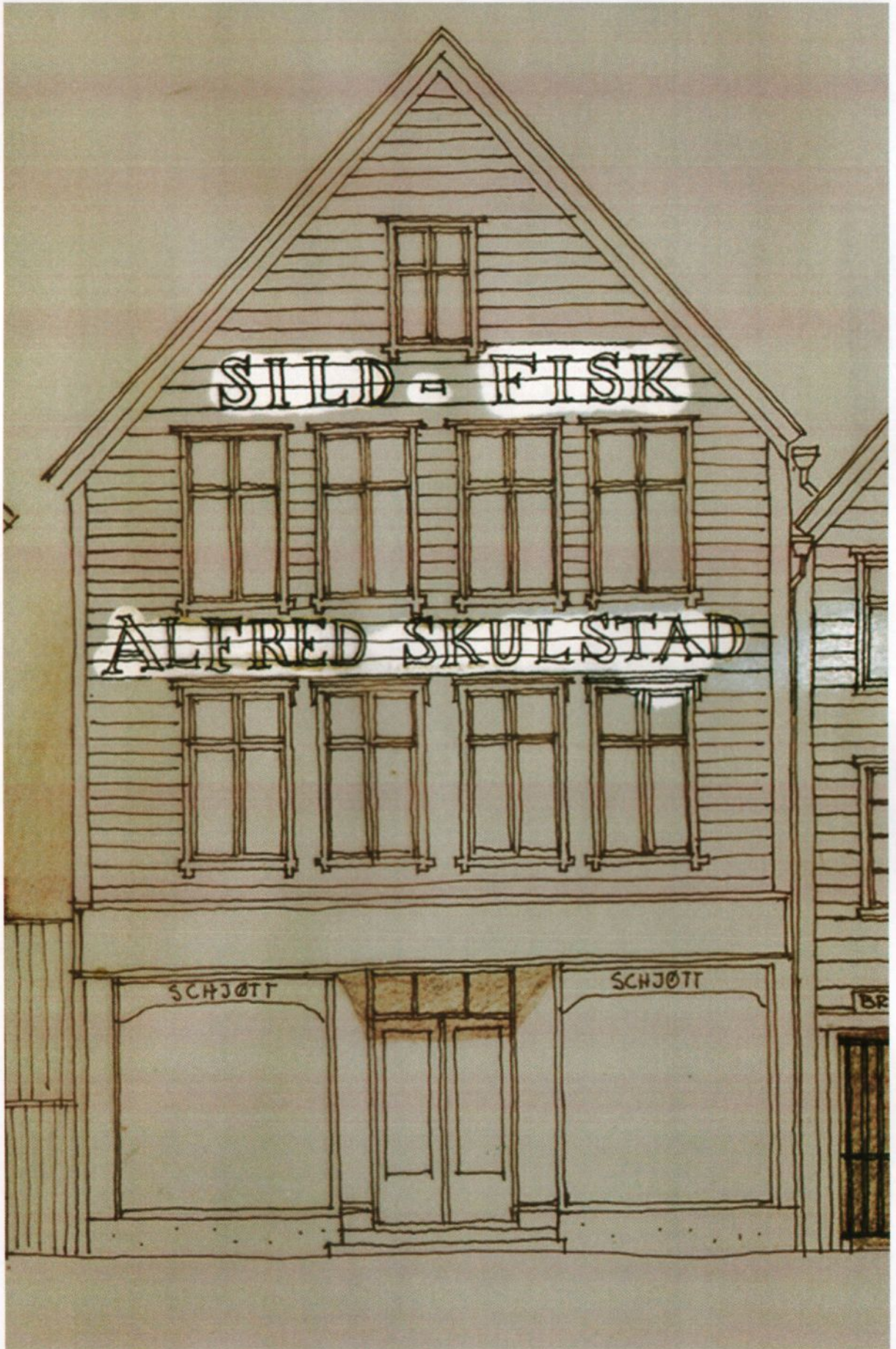

Fig. 3: Vest fasade Bredsgården, skisse, ca 1970. Stiftelsen Bryggens arkiv.

Fig. 4: Vest fasade Bredsgården, uttegning av fotogrammetrisk optak, 2001. Stiftelsen Bryggens arkiv.

1. Beskrivelse

Vestfasade

Bygningen er i tre etasjer og loft. I 1. etasje er det butikkfasade, med inngangsdør på midten og store glassflater på hver side. Døren er trukket inn i fasaden. En tottrinns steintrapp og deretter et platå, og skråstilte store vindusglass på sidene leder opp og inn til inngangsdøren. Døren rammes inn av et overlysvindu, og av smale vinduer på begge sider. Sokkelen har murkappe i sement.

Fig 5:

Inngangspartiet på vestfasaden. Foto: NIKU, B.Wedvik, 2006.

De store fasadevinduene har avrundede stendere mot de skråstilte vinduene, og gerikt og skiltefelt på hver side ut mot fasadens hjørner. Over utstillingsvinduene strekker et skiltefelt seg hele fasadens bredde, med navnet "Schjøtt" i utskårne, malte trebokstaver. Over skiltefeltet er skiltefeltet mellom 1. og 2. etasje markert med en profilert gesims.

2. og 3. etasje har hver fire krysspostvinduer, omtrent symmetrisk plassert. Vinduene har sveitsergerikter. Noen av vindusgeriktene er opprinnelige sveitservinduer, og noen er senere sveitserkopier. I mønet er det et mindre krysspostvindu.

Over butikkfasaden har veggen liggende panel. Det er hovedsakelig én paneltype (IA A), med mindre reparasjoner. Panelet er et empirepanel, og ca 19 cm bredt. I nedre kant har det en liten profil. Mellom 2. og 3. etasje er det malt "Alfred Skulstad", og mellom 3. etasje og loftet er påskriften "Sild - fisk" malt på.

Fasadens hjørner er rammet inn av hjørnebord. Under takutspringet er veggen avluttet med en profilert list. Det går takrenneavløp ned på hvert hjørne.

Dokumentasjon

Det finnes en del fotografier av vestfasaden i Riksantikvarens arkiv, i Stiftelsen Bryggens arkiv og på Universitetet i Bergens elektroniske billedarkiv. Stiftelsen Bryggen har oppmålingstegninger fra 1900 (fig. 1), 1945 (fig. 2), 2001 (fig. 4) samt en skisse fra ca 1970 (fig. 3).

Oppmålingstegningene viser at fasaden er endret. Hovedforskjellen fra 1900 til 2001 er at 1. etasje er blitt butikkfasade.

Ut fra fotografier vet vi at endringen må ha skjedd etter 1913². Før bygningen får en butikkfunksjon hadde bygningen to porter i 1. etasje, tre vinduer i 2. etasje og tre vinduer i 3. etasje. Porter og vinduer var usymmetrisk plassert, med unntak av det runde vinduet i mønet.

² Fotografi i Riksantikvarens arkiv: "1913. RA PL. 13 x 18 x 42. Gave fra Mittet."

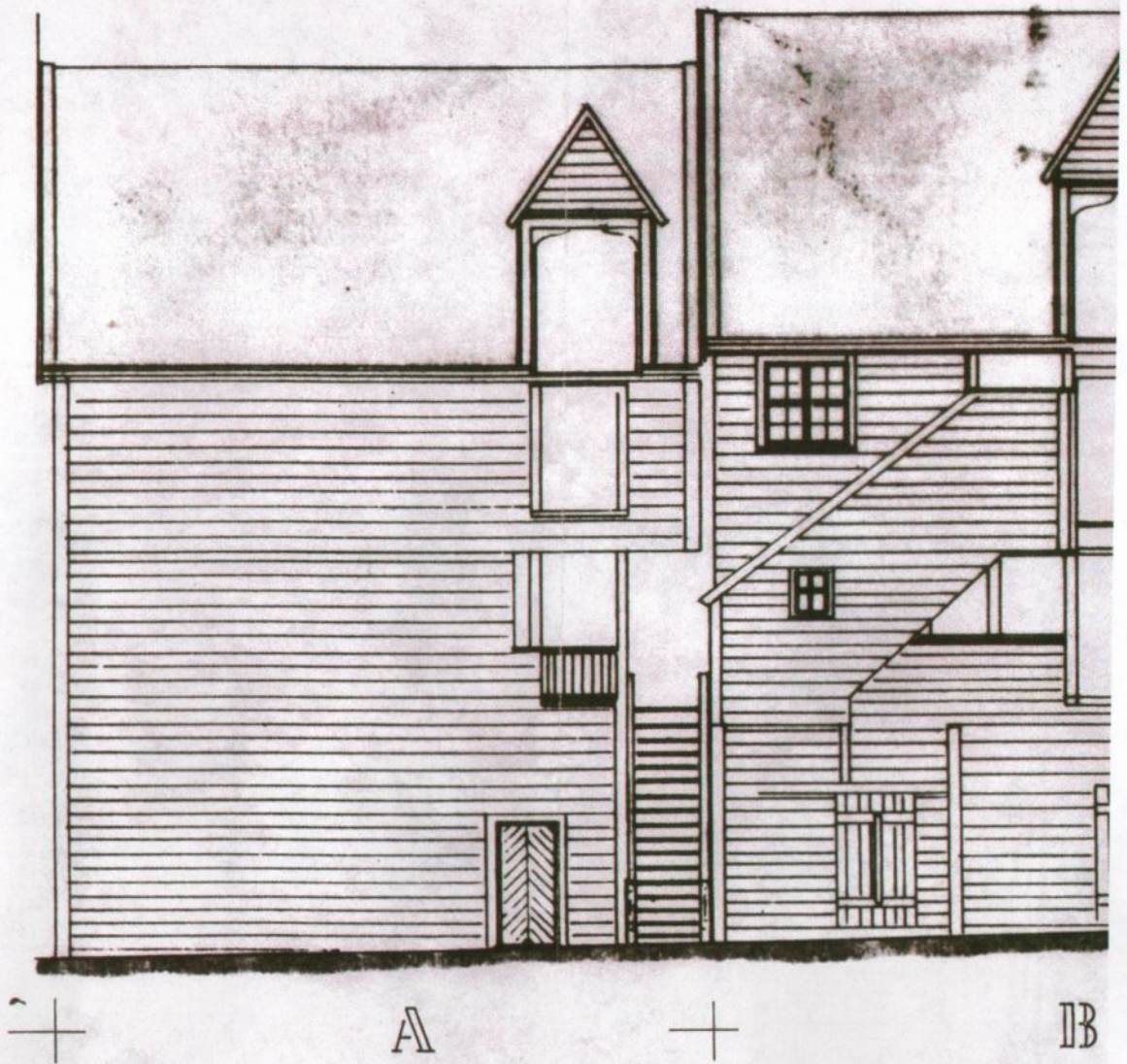

Fig. 6: Sør fasade Bredsgården, opptegning ca 1900, Kielland. Stiftelsen Bryggens arkiv.

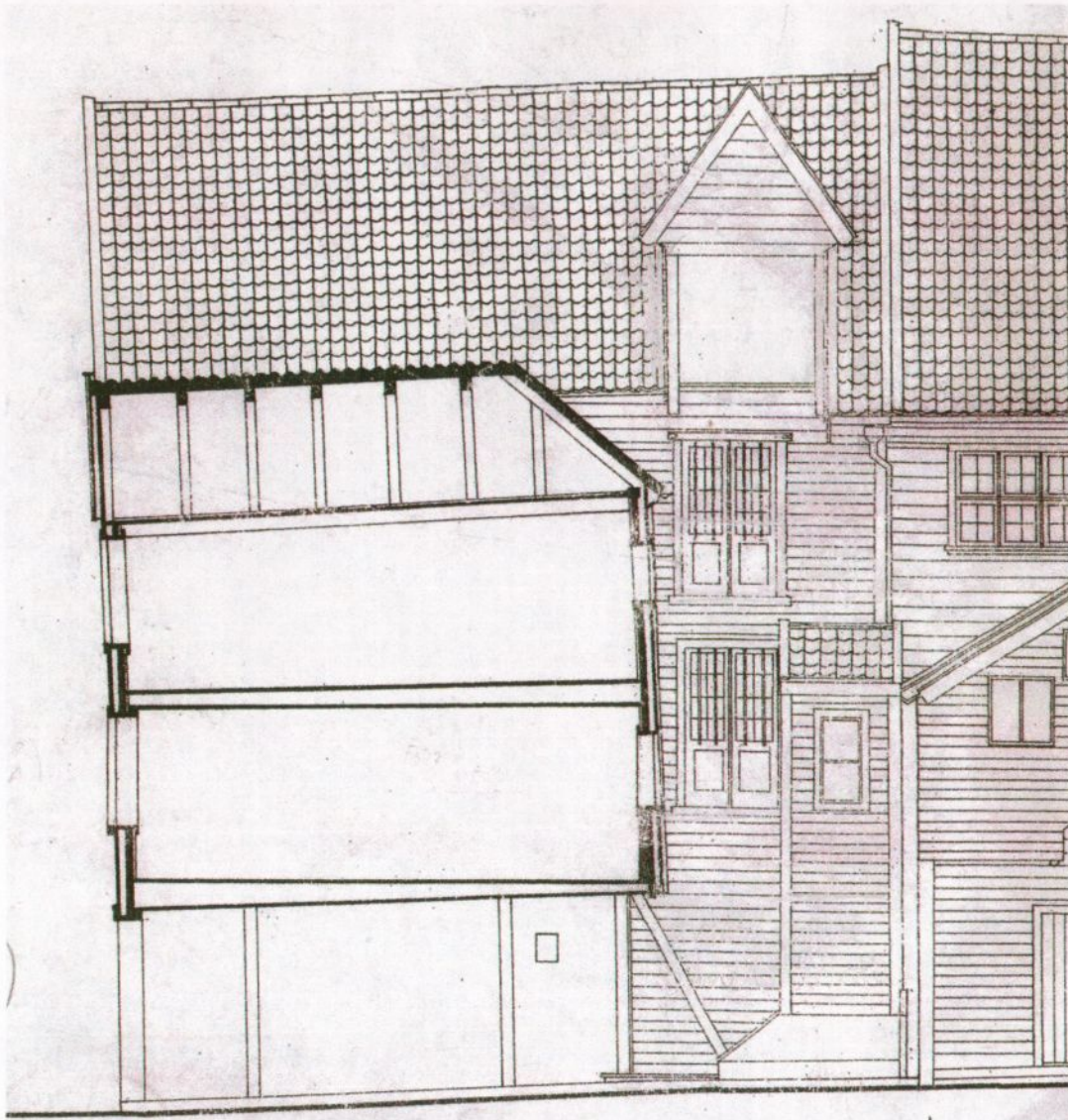

Fig. 7: Vest fasade Bredsgården, opptegning 1945, Reidar Schei. Stiftelsen Bryggens arkiv.

Sørfasaden Beskrivelse

En vindeark er plassert på loftet i østre del av sørfasaden. Opprinnelig har det vært åpning for vareinntak både i 2. og 3. etasje, i tillegg til arken på loftet. I dag har åpningen i 2. etasje en tofløyet dør som er låst av. Øvre del av åpningen i 3. etasje er gjort om til vindu, nedre del er gjort om til vegg.

I østre del av bygget er det et smalt utbygd trapperom som går fra grunnplan og opp til 2. etasje. Trapperommet har vindu i 2. etasje, mot sør. Døren inn til trapperommet i 1. etasje vender mot vest. Døren er av nyere dato. Over inngangspartiet er det bygget et tak.

Fasaden er kledd med liggende bord i mange varianter (se vedlegg 3, tabell panel).

Dokumentasjon

Det er lite informasjon om sørfasaden. Stiftelsen Bryggen har oppmålingstegninger fra 1900 (fig. 6) og fra 1945 (fig. 7).

Panel

Se vedlegg 3, tabell panel.

Panel vestfasade

Panelet dekker 2., 3. og 4. etasje. Vi finner to typer panel på vestfasaden, IA A og IA I. Fasaden har et så godt som komplett empirepanel, type IA A, med unntak av to korte bordstumper, type IA I, som er en kopi av IA A. Disse er satt inn ut etter siste oppmaling.

Panel IA A er bygningens eldste panel, og er trolig et empirepanel, fra 1800-tallet. Før bygningen fikk butikkfunksjon hadde trolig også 1. etasje denne typen panel. Panelet er sulagt og har fas i nedkant. Bredde: +/- 19 cm Lysmål: +/- 17 cm Tykkelse: 2,5 – 3 cm. Bordene er festet med jernnagler.

Panel sørfasade

Den eldste paneltypen på sørfasaden finner vi på østsiden av vindearken. Disse øvre bordene betegnes IA B. Panelet er glatt, uprofilert og høvlet, med fals. Bredde: ca 22 cm. Dateringen er usikker.

Panelet på sørfasaden har gått gjennom mange endringer. Det finnes tilsammen sju typer panel på sørfasaden.

Vinduer vestfasade³

Fasaden har fire krysspостvinduer både i 2. og 3. etasje, samt et mindre krysspостvindu i mønet. Alle vinduene har sveitserdetaljering, med profilerte gerikter, knekter og avsluttende "spyd" under nedre gerikt. Mange av vinduselementene i 2. etasje er "ekte" sveitser (fig. 8, hengsle på karm), mens noen av elementene i 2. etasje (fig. 9) og de fleste elementene i 3. (fig. 10) er senere erstatninger og kopier fra ulike perioder. Vinduet i mønet er av nyere dato.

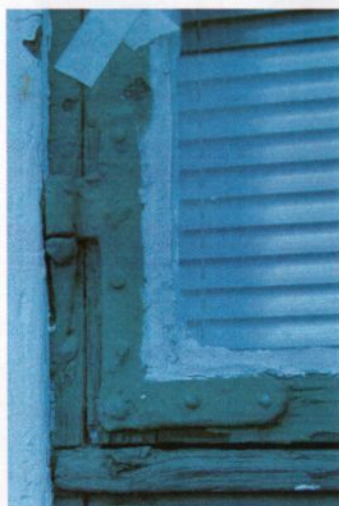

Fig. 8: 1. vindu fra nord, 2. etg
Foto: NIKU, B. Wedvik 2006.

Fig. 9: 3. vindu fra nord, 2. etg
Foto: NIKU, B. Wedvik 2006.

Fig. 10: 3. vindu fra nord, 3. etg
Foto: NIKU, B. Wedvik 2006.

Vinduer sørfasade

I dag har fasaden ett vindu fra siste del av 1900-tallet i 3. etasje, i øvre del av det som opprinnelig var en portåpning, og ett vindu fra før 1945 i 2. etasje av trapperommet.⁴ Vinduet i trapperommet kan ikke åpnes.

³ Det var ikke rom for registrering av de enkelte vinduer og vinduselementer i denne fargeundersøkelsen, men en slik gjennomgang sammenholdt med fargelagene kunne trolig fortalt oss mye om fasadens endringer.

⁴ Tegning Schei 1945.

Fig. 11: Vindu i 3.etg sørfasade.
Foto: NIKU, B. Wedvik 2006

Fig. 12: Vindu i trapperom 2. etg sørfasade
Foto: NIKU, B. Wedvik 2006.

Dører vestfasade

Butikkfasaden har en enkel glassdør omrammet av et tredelt overlysvindu og to smale glassruter på sidene (fig. 5). Døra og sideomrammingen er kommet til etter 1970.⁵

Dører sørfasade

Sørfasaden har en forholdsvis ny dør i 1. etasje som leder inn i et trapperom. I 2. etasje er det en tofløyet dør i en gammel portåpning. Døren er forseggjort sammenlignet med øvrige dører og porter på fasadene i smauene, med vindu i øvre del og speil av stående smalt panel i nedre del. Døren kan være fra første del av 1900tallet. Foran vinduene er det gitter. Døren er ikke i bruk i dag. I vindearken på loftet er det en tofløyet labankdør i portåpningen.

Fig. 13: Øvre del av dør i 2. etasje.
Foto: NIKU, B. Wedvik 2006.

Fig. 14: Nedre del av dør i 2. etasje.
Foto: NIKU, B. Wedvik 2006.

1.2 Dagens fargebruk og overflatebehandling

I dag står vestfasaden med gult panel, hvite vindusgerikter og grunnmur. Vinduene samt døra i butikkfasaden 1. etasje er grønne.

Sørfasaden har gult panel, gule dør- og vindusgerikter, grønne dør- og vindusmyg, grønne vinduer og grønt dørblad. Labankdøren i vindearken er gul.

⁵ Skisse av vestfasaden ca 1970, Stiftelsen Bryggens arkiv.

1.2 Tilstand

Panel vestfasade

Takrenna på sørvestre hjørne er defekt og forårsaker unødig fuktbelastning på panel og maling. Panelet er stort sett i god stand, men det er et par store glipper i skjøtene mellom noen av bordene.

Panel sørfasade

Panelet er i forholdsvis god stand.

Vinduer vestfasade

Mange av vinduene er i dårlig stand. Det er glipper mellom rammer og karmen, og mellom den ytre rammen og krysspøsten. Malingen på vinduskarmen og rammer flusser av. Vinduskittingene på en del av vinduene er svært slurvete utført, og kittingen er ikke malt over.

Vinduer sørfasade

De to vinduene på sørfasaden er i god stand, men på vinduet i 3. etasje flusser malingen.

Dører vestfasade

Huset har sunket, mens steintrappa inn til butikken i 1. etasje ikke har sunket tilsvarende mye. Dette medfører at inngangsdøren ikke kan åpnes helt opp.

Dører sørfasade

Dørene i sørfasaden ser ut til å være i god stand, men på den nå stengte døren i 2. etasje flusser malingen i noen områder.

2. Fargeundersøkelse

Resultatet av fargeundersøkelsen kartlegger farger funnet på fasadene. Innenfor oppdragets ramme har det ikke vært mulig å få full klarhet i sammenhengen mellom de ulike arkitektoniske elementene i alle perioder.

Resultatene som presenteres i rapporten er basert på funn på stedet. Det er foretatt arkivundersøkelser i Stiftelsen Bryggens arkiv av Stiftelsen.

Det er ikke gjort inngrep i bygningen som et ledd i undersøkelsen. Det betyr at ved reparasjon eller eventuelt ombyggingsarbeid som krever at bygningselementer må løsnes eller fjernes, kan muligens informasjon om fasadens fargehistorikk avdekkes, som ikke er registrert i denne fargeundersøkelsen.

Metode

Fargeundersøkelsen er gjort ved lagvise avdekkinger og registrering av malinglag (fargetrapp) og stikkprøver med skalpell på bygningselementene, vurdering av overflater i feltmikroskop på stedet, samt tolkning av materialprøver i mikroskop ved høyere forstørrelse, med vanlig lys og ultrafiolett lys, ved NIKUs konserveringsavdeling i Oslo.

Dokumentasjon

Malinglagene som ble funnet på de undersøkte bygningselementene er ført inn på NIKUs skjema for fargeundersøkelser. Utfylte skjemaer følger som vedlegg til denne rapporten.

Fargeregistrering gjøres ved bruk av NCS-systemet, som er et system for fargebeskrivelse.⁶ Fargekodene skal i de fleste tilfellene oppfattes som veiledende, ettersom det sjelden er mulig å finne én NCS-kode som fullstendig samsvarer med den avdekkete fargen. De avdekkete fargene vil dessuten endre seg over tid. Oljen i malingen gulner når den ikke utsettes for lys. Det betyr at de fargene som avdekkes vanligvis er for varme eller gule i forhold til hvordan de opprinnelig har vært. Oljen vil blekes når fargen står fremme i lyset. Ved en eventuell oppmaling bør anbefalte farger justeres på stedet mot blekede avdekkingsprøver på bygningselementene. NCS-kodene er en subjektiv vurdering basert på fargesyn og på erfaring med historiske farger og overflater.

Kun utvalgte farger funnet ved undersøkelsen er NCS-kodet. Fargekoden er gjort i varierende dagslys.

Materialprøver

Det er tatt ut materialprøver. Ved uttak av materialprøver for undersøkelse i mikroskop er opplysninger om bygningselement, sted, bunnmateriale og øverste fargelag notert og ført inn i NIKUS register over materialprøver. Liste over materialprøver og materialprøvene oppbevares hos NIKU. Prøvene er støpt inn, slipt, fotografert og vurdert i mikroskop på NIKUs laboratorium.

Fargeundersøkelse vestfasaden

Ved fargeundersøkelsen hadde man tilgang til hele 1., 2. og 3. etasje samt deler av loftsetasje fra stillas. Det ble tatt ut prøver fra alle undersøkte elementer samt fra vindski og taklist.

Fargeundersøkelse sørfasaden

Fargeundersøkelsen ble foretatt fra stillas som gav oss tilgang opp til nedre del av vindearken. Portdøren i vindearken ble undersøkt og fargekodet. Det ble tatt ut materialprøver fra de øvrige elementene.

2.1 Resultat av fargeundersøkelsen

Resultatene er delt inn i seks perioder. Se vedlegg 1 og 2, periodeskjema.

Periode 1:	Før butikkfasade.	Til etter 1913.
Periode 2:	1. butikkfasade.	Fra etter 1913 til etter 1932.
Periode 3:	1..butikkfasade.	Fra etter 1913 til etter 1932.
Periode 4:	2. butikkfasade.	Fra etter 1932
Periode 5:	2. butikkfasade.	Fra etter 1932 til før 1966
Periode 6:	2. butikkfasade.	Fra før 1966 til 2006

Vestfasaden

Panel

Det er funnet 31 fargelag på empirepanelet (IA A), se vedlegg 4, lagskjema. Malinglagene kan grovt sett deles inn i tre: Periode 1 og 2: lyse eller hvit farger, periode 3: lys grågrønne farger og periode 4,5 og 6: gule farger.

⁶ Natural Color System® Index 2004

Panelets innerste bevarte farger er varianter av hvit. I den første perioden var det liggende panel over hele fasaden. Panelet som dekket loftsetasjen var trukket et stykke ut i forhold til øvrig panel på fasaden. De hvite fargelagene innerst og antall fargelag tilsier at dette er det opprinnelige panelet fra 1800-tallet. På fotografier kan man telle seg frem til at det er ca samme antall bord før og etter fasadeendringen etter 1913, men et nøyaktig tall er vanskelig å slå fast på grunn av skygger og uklare detaljer på fotografiene.

Fig 15: Fargetrapp på panel vestfasade. Foto: NIKU, M. Winness 2006.

Takutspring og taklist

Malinglagene på takutspringet og taklisten tilsvarer panelet med unntak av første del av den gule fargesettingen (periode 4), da takutspringet og taklisten var skilt ut med hvitt.

Hjørnebord

Hjørnebordene var lyse eller hvite når panelet var lyst eller hvit (periode 1 og 2) og trolig varmgrå når panelet var lys grågrønt (periode 3). Når panelet var gult var hjørnebordene først hvite (periode 4 og 5), deretter gule (periode 6).

Vinduer

Det er usikkert når de nåværende vinduene har kommet inn. På Kiellands tegning fra ca 1900 (fig. 1) er det tegnet inn empirevinduer, dvs. krysspostvinduer der nederste ramme er delt i to med en tynn sprosse. På fotografier fra rundt 1900⁷ kan det også se ut til å være krysspostvinduer med sprosser. På fotografier tatt skrått på fasaden (fig. 16) kan det se ut som om vindusomrammingen har profilerte knekter i sveitserstil og avsluttende "spyd" under

⁷ Riksantikvarens arkiv

vindusgeriktene, men dette vises ikke godt nok på fotografiene til at det kan slås fast. På Kiellands tegning er det ikke tegnet inn noen detaljer i sveitserstil.⁸

Fig. 16: Utsnitt av postkort, etter 1912. Innerst i bildet ses den store murbygningen Kjøpmannsstuen som ble bygget i 1912. Bredsgården 1A har ennå ikke butikkfasade. Stiftelsen Bryggens arkiv.

Før 1913 er det tre vinduer i 2. etasje og tre vinduer i 3. etasje. Disse er plassert over hverandre i høyden, men er ikke symmetrisk plassert i bredden. Vinduene i 3. etasje er mindre enn vinduene i 2. etasje. Loftsvinduet er rundt.

En gang etter 1913 ble det ble satt inn like store vinduer i 2. og 3. etasje, fire i hver etasje, symmetrisk plassert. Dette ble gjort da butikkfasaden i 1. etasje ble satt inn. I loftetasjen ble det runde vinduet byttet ut med et firkantet.

Etter eksplosjonen i 1945 ble trolig en del vindusglass og vindusrammer byttet ut.

Vindusgerikt

Vindusgeriktene har vært hvite eller lyse grå i ulike varianter. Vurdert ut fra farge og struktur på malinglagene, og sammenlignet med materialprøver fra de andre elementene, kan det se ut til at de eldste vinduene har kommet inn sammen med butikkfasaden etter 1913, men det er også mulig at tidligere malinglag er slitt eller skarpt bort.

⁸ Kiellands tegninger er visstnok ikke alltid like korrekte i detaljeringen. Muntlig meddelelse fra Einar Mørk, Stiftelsen Bryggen. Vi kan se på den samme tegningen at nabohusenes vinduer er tegnet likedan, så kanskje er fremstillingen en standardisering.

Vinduskarm og vindusramme

I periode 1, før butikkfasaden, har vinduskarmer og vindusrammer vært mørke grønne. Deretter, i periode 1 eller 2, har de muligens vært brune⁹. Det er svært lite igjen av disse lagene, og plasseringen i perioder er usikker. I periode 3, første butikkfasade, har vinduskarmer og vindusrammer trolig vært rødbrune. Fra og med den andre butikkfasaden (periode 4) har vinduskarmer og vindusrammer vært malt i varianter av grønt.

Etasjeskiller og underliggende list

Etasjeskillet mellom 1. og 2. etasje er satt inn i forbindelse med den første butikkfasaden, etter 1913 (Se fig. 17). Sammen med den første butikkfasaden var etasjeskilleren trolig rødbrun, som vinduskarm og vindusramme, deretter skarp grønn til den andre butikkfasaden, og ser ut til å bli stående slik til etter 1970.¹⁰ Deretter ble etasjeskilleren malt gul sammen med resten av de store flatene på butikkfasaden.

Etasjeskiller og underliggende list har to malinglag innerst mot treet, først et kraftig gult og deretter et kraftig rødt, som vi ikke finner noen paralleller til på fasaden ellers. Lagene kan skyldes gjenbruk, men det er også en mulighet for at første butikkfasade har hatt en første fargesetting som vi ikke finner noen andre spor av.¹¹

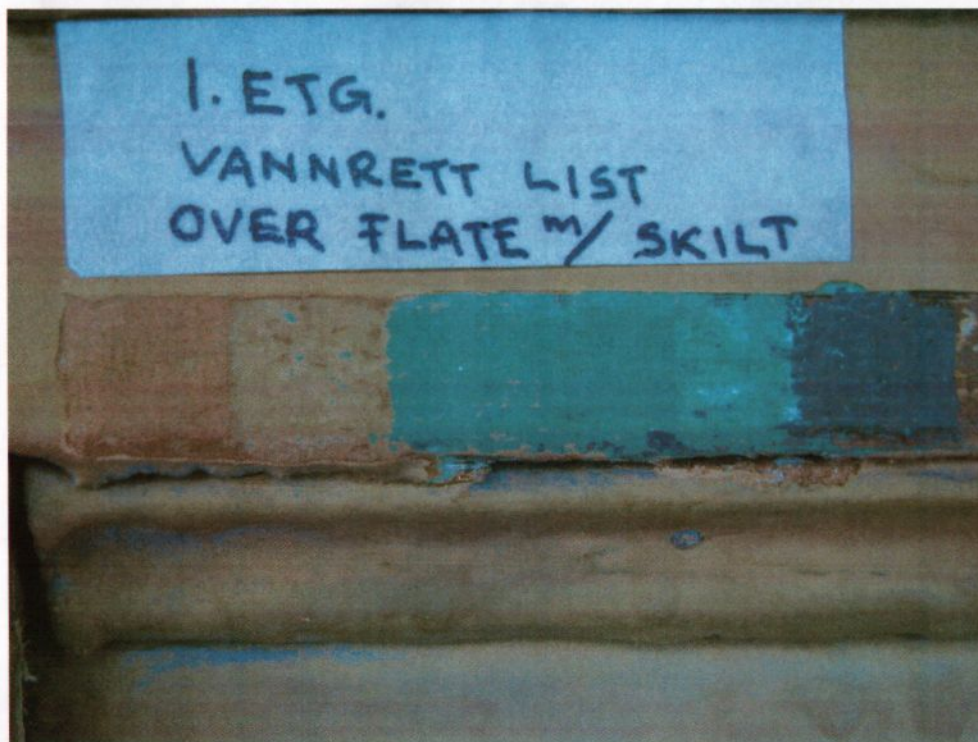

Fig 17: Fargetrapp på malinglag på vannrett list under etasjeskillet. Dagens lag ses helt til venstre i bildet. Laget til høyre er eldst. Foto: NIKU, M. Winness 2006.

⁹ Kun små rester av mulig brunt malinglag på materialprøver.

¹⁰ Inngangsdøren er komt inn etter 1970. Dateringen er basert på blant annet sammenligning av egenskapene til malinglagene på inngangsdør og på etasjeskiller.

¹¹ Gesimsen er sammensatt av flere trestykker som alle har de samme fargene innerst, så dersom trematerialene opprinnelig har stått et annet sted, må de ha fungert sammen, på samme måte som nå, som en gesims eller bred belistning.

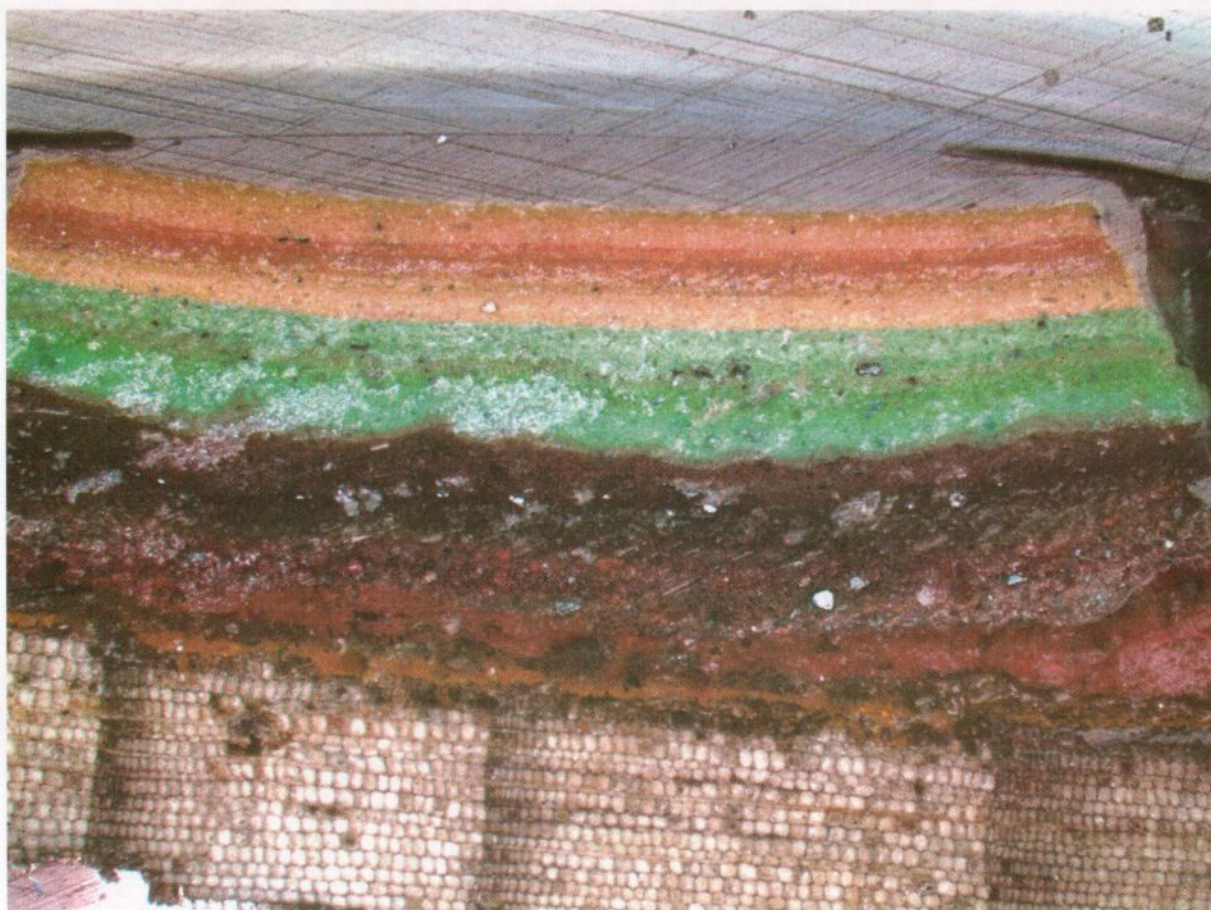

Fig 18: Tverrsnitt av malinglag på etasjeskille. Materialene er trolig gjenbrukt. Det gule og det røde laget innerst mot treet har ingen paralleller på fasaden, og skyldes trolig at listene har stått på en annen bygning tidligere. Over ligger de rødbrune lagene som tilhører første butikkfasade. Foto: NIKU, B. Wedvik 2006.

Butikkfasade

Ut fra fotografier vet vi at endringen til butikk må ha skjedd etter 1913.¹² Murbygningen Kjøpmannsstuen, Bryggen 15, ble oppført i 1912, og på fotografiene kan man se at Bredsgården 1A fremdeles hadde sin gamle fasade etter at Kjøpmannstuen er oppført (fig. 16).

Størrelsen på de første utstillingsvinduene ser på fotografiene ut til å ha vært omtrent den samme som i dag. Inngangspartiet var asymmetrisk (fig 20), og det var en annen utforming på inngangsdøren. I noen år, uklart hvilke, stod det "Rasmus Mjelde Mel og Kolonivarer" på venstre side av butikkfasaden, "Schøtt" på høyre side. På fotografi datert til ca 1932 (fig. 20) synes nedre del av inngangsdøren til Mjelde. Fotografiene viser ikke om butikklokalet til Schjøtt hadde egen inngang.

Utstillingsvinduet hadde en markert innramming i nedkant. Sokkelen ser på fotografiene ut til å ha sokkellist i tre.

Overlysvinduet er det eneste elementet utenom etasjeskillet og den underliggende listen som kan være fra den første butikkfasaden. Vinduet har det samme rødbrune laget som vi finner på etasjeskillet og på vinduskarmene. På fotografiene av den første butikkfasaden kan man ikke se overlysvinduet, kanskje fordi området ligger i skygge. Det er mulig at overlysvinduet ikke var en del av butikkfasaden helt fra starten av, men har komnt til etter hvert. Eventuelt har det vært en endring på butikkfasaden som vi ikke kjenner mellom den antatt første

¹² Foto fra Riksantikvarens arkiv: "1913. RA PL. 13 x 18 x 42 Gave fra Mittet"

butikkfasaden (fig. 20) og den neste (fig. 2), og at overlysvinduet har kommet inn i denne perioden.

Butikkfasaden slik den står i dag kom i hovedsak til etter 1932¹³, med unntak av døren som er nyere. Inngangspartiet ble endret og døren symmetrisk plassert. Hjørnestenderne ved de skråstilte vinduene i inngangspartiet ble byttet ut. De nye hjørnestenderne er kraftigere og avrundede, og blir omtalt som hjørnesøyler i denne teksten. Trappen trekkes ut i plan med fasaden, og det legges en murkappe på sokkelen.

Den andre butikkfasaden var skarp grønn og stod sammen med lyst gult panel.

Fig. 19: Bredsgården 1A helt til høyre i bildet, 1. butikkfasade, trolig ca 1932. Utsnitt av fotografi i Riksantikvarens arkiv. På helopptaket kan man se at brosteinleggingen på Bryggen er i gang.

¹³ Foto: RA arkiv. Fotografiene kan ifølge Einar Mørk dateres ut fra at det legges brostein fremfor sjøhusene ca 1932.

Fig. 20: Utsnitt av fotografi, Bredsgården 1A helt til høyre i bildet, 1. butikkfasade, trolig ca 1932. Riksantikvarens arkiv.

Dør

I år 1900¹⁴ var det to labankdører/porter i 1. etasje. Vi vet ingenting om fargesettingen på disse.

Ved endringen til butikk fikk fasaden et mer definert inngangsparti. På foto kan vi skimte nedre del av en dør. Den har to speil på høykant i nedre del, og muligens et stort vindu i øvre del. Dørfargen er forholdsvis mørk i forhold til panel og omramminger.

Døren tilhørende andre butikkfasade (periode 3) var tofløyet, og bredere enn dagens enkle dør. Utformingen vises på oppteeningen fra 1945 og på skissen fra 1970 (fig 2 og fig 3). Dørbladene ser ut til å ha hatt store glassflater. Vi vet ingenting om fargesettingen på døren, men det er mulig at den har vært malt skarpt grønn som resten av butikkfasaden.

Døren i dag er en enkel dør med store vindusflater i øvre og nedre del. Døren er fra etter 1970¹⁵ (periode 6). Ved siden av døren ble det satt inn sidevinduer på begge sider. Innerste lag er kaldt grågrønt. Overlysvinduet ble malt opp i samme farge. Deretter fikk døren de samme grønnbeige og det mørk grønne laget som karmen og grunder har i siste periode.

Sørfasade

Se vedlegg 2, periodeskjema.

Panel

Vurdert ut fra antall og type malinglag kan det eldste panelet på sørfasaden (IA B) være fra siste del av 1800-tallet, men det kan også være eldre.

Det eldste panelet på sørfasaden, IA B, viser at panelet først har vært malt hvitt eller lyst, deretter lys grågrønt, deretter gult. Dette er den samme rekkefølgen som vi finner på

¹⁴ Kiellands tegning, ca 1900. Stiftelsen Bryggens arkiv.

¹⁵ Skisse fra ca 1970 i Stiftelsen Bryggens arkiv har de gamle doble dørene.

vestfasaden. På panel IA C finner vi et hvitt lag, deretter gult, uten noe lyst grågrønt lag i mellom. Trolig har det lyse grågrønne laget blitt slitt bort.

Panel type IA C, et bredt staffpanel som vi finner i 2. og 3. etasje samt i front av vindearken, kan ha kommet til mellom 1900 og 1945. Dersom Kiellands tegning er riktig i forhold til avstanden mellom åpningen i 3. etasje og porten i vindearken må det ha blitt satt opp nytt panel mellom disse. Dette kan ha skjedd da dørene i 2. og 3. etasje ble satt inn, mest sannsynlig i forbindelse med den nye butikkfasaden på vestsiden, etter 1913.

Panelet på trapperommet er mest sannsynlig fra før 1945, men en stund etter 1913, da vi ikke finner spor av verken hvite eller lyse grågrønne malinglag. Panelet kan ha stått ubehandlet en tid. De andre paneltypene er trolig kommet til etter 1945.

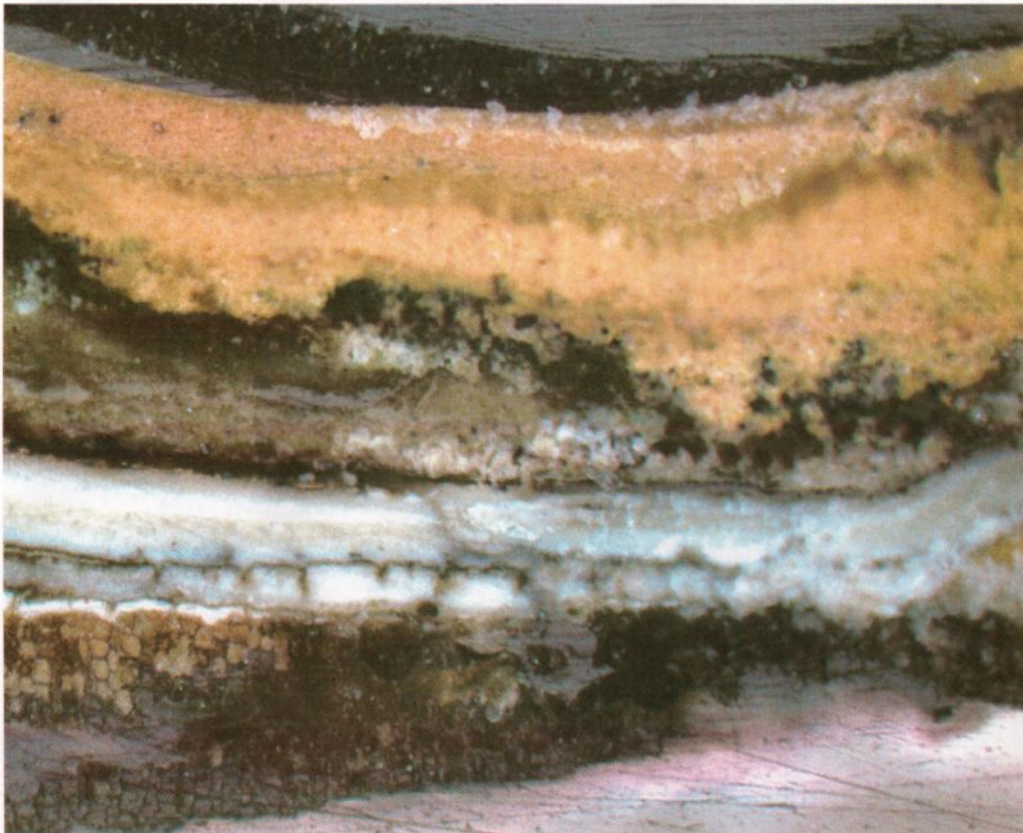

Fig. 21: Tverrsnitt av malinglag fra det eldste panelet på sørfasaden, på østre side av vindeark.
Foto: NIKU, B. Wedvik 2006.

Vindu

Rundt 1900 hadde ikke sørfasaden noen vinduer. Vinduet i 3. etasje er satt inn etter første oppmaling med gult, trolig så sent som etter 1970.¹⁶

Trapperommet med vindu er bygget før 1945¹⁷. Vinduet i trapperommet har flere malinglag enn panelet og innerst et lyseblått lag som vi ikke finner andre steder på fasaden. Vinduet er trolig gjenbrukt.

¹⁶ Jmf. tverrsnitt av malinglag nr. 9, 25 og 36. Kaldgrønt på snitt 36 er første lag på døra i butikkfasaden, ca 1970. Laget på porten ligner laget over dette, eventuelt et enda lenger frem i tid.

¹⁷ Tegning 1945, Schei.

Porter/dører

I 1900 (periode 1) hadde sørfasaden en dør i 1. etasje og en åpen svalgang, med trapp opp fra grunnplan, i 2. etasje. 3. etasje og vindearken hadde portåpninger. I løpet av 1900 – 1945 blir døren i 1. etasje fjernet og trappen til 2. etasje blir bygget inn i et trapperom. Den åpne svalen i 2. etasje ble lukket, og portåpningen ble erstattet med en tofløyet dør. Portåpningen i 3. etasje ble også erstattet av en tofløyet dør.

Døren i portåpningen i vindearken er den eldste døren på fasaden. Innerst har den flere hvitlige lag, deretter et brunt lag, et rødbrunt lag, et grønt lag og til slutt et gult lag. De første lagene passer godt med farge tradisjonen på fasadene i smauene på Bryggen. Mange av fasadene var og er fremdeles hvitmalte, ofte med brune porter.

Lagstrukturen på porten viser de samme oppmalingene som de vi finner på det eldste panelet. De har de samme hvite eller lyse grå lagene på bunnen, og det samme gule laget øverst. Rødbrunt på porten har stått til lys grågrønt på panelet, jmf første butikkfasade på vestfasaden (periode 3). Grønt på porten har stått til den første gule fargen på panelet, jmf andre butikkfasade. Grønnfargen ligner mer på de beigegrønne lagene i periode 5 på vestfasaden enn på de skarpt grønne lagene i periode 4.

De tofløyede dørene kan ha blitt satt inn i sammenheng med at vestfasaden ble butikkfasade. Utformingen på de tobladete dørene på sørfasaden kan godt være fra 1910 - 1920. Det innerste laget på døren i 2. etasje et brunt, mens tilsvarende på dørgerikten er blåhvitt. Dørene er deretter malt rødbrune.

Fig. 22: Tverrsnitt av malinglag på porten i vindemark på sørfasaden. Foto: NIKU, B. Wedvik 2006

2.2 Oppsummering fargeundersøkelse

Vestfasade

Frem til andre oppmaling på første butikkfasade er grunnlaget for sammenkobling av fargefunn spinkelt. Alle lag vi har funnet på panelet fra det vi antar er tiden før butikkfasaden har vært lyse eller varianter av hvitt. Noen av vindusgrindene og vinduskarmene kan se ut til å ha hatt et mørk grønt lag.

En sannsynlig "hoved"fargesetting på 1. butikkfasade, fra en gang etter 1913 til engang etter 1932 (periode 3), er lys grågrønt panel, varmgrå gerikter, hjørnebord og vindski, rødbrune karmen og rammer. Det kan se ut til at den første butikkfasaden har hatt en første oppmaling før dette, med hvit eller lyst panel og brun staffering, men sporene av maling er så få og små at tolkningen i dette tilfellet er svært usikker.

De neste fargesettinger, fra etter 1932, tilhørende den butikkfasaden vi har i dag har gult panel, hvite gerikter og grønne karmen. Den første varianten av denne fargesettingen har hvite vindskier, takutspring, taklist og hjørnebord, med grønt som hovedfarge i 1. etasje (periode 4). I den neste varianten følger taklist og takutspring veggfargen, også med grønt som hovedfarge i 1. etasje (periode 5). Dagens variant har gult panel, gule hjørnebord, hvite gerikter, grønne karmen og gult som hovedfarge i 1. etasje (periode 6).

Den gule/grønne/hvite fargesettingen (periode 4) er den første der bygningen i dag har bevart alle elementene med unntak av døren, som ikke kommer inn før etter ca 1970, og finérplatene i skiltet, som også er av nyere dato.

Sørfasaden

Sørfasaden ser ut til følge vestfasadens farger, med unntak av at sørfasaden ikke har vestfasadens første gule og grønne fargesetting, og har langt færre oppmalinger.

Dørene i 2. og 3. etasje som vises på tegningen fra 1945 er trolig kommet inn i sammenheng med at vestfasaden får den første butikkfasaden. Det første laget på dørene er mørk brunt. Sørfasaden har først blitt malt opp en gang med hvit hovedfarge og brun staffering, en fargesetting som vi ser på mange av de andre fasadene mot smauet. På dørgerikten i 2. etasje, som mest sannsynlig må ha kommt inn samtidig med dørbladene, ligger det et blåhvitt lag innerst, det samme som vi finner på panelet.

Deretter ble panelet malt lys grågrønt og dørene og porten malt rødbrun. Trolig stod sørfasaden med denne fargesettingen mye lenger enn vestfasaden. Mens vestfasaden får en gul / grønn/ hvit fargesetting mest sannsynlig på 30-tallet, blir sørfasaden stående med sine malinglag trolig helt til etter 1970. En del av de senere tilførte panelene kan ha stått umalt en stund.

En gang etter 1945, trolig etter 1970, er øvre halvpart av døren i 3. etasje gjort om til vindu, mens nedre del ble blendet. Vinduet har kun et lag maling.

2.3 Fargehistorikk basert på undersøkelse av bygningen og fotodokumentasjon

Vestfasaden

Periode 1, før butikkfasaden.

Antatt datering: frem til en gang etter 1913

Tolkningen av fargesettingen i periode 1 er usikker. Det er kun panelet, vinduskarm og vindusgrind som har malinglag fra denne perioden. Funnene er få, små og svært nedbrutte.

Panelet: Hvitt i ulike varianter

Vindusgerikter: Ukjent

Vinduskarm/grind: Mørke grønne NCS 8010-G50Y / 8010-G70Y

Periode 2, første butikkfasade, første oppmaling.

Antatt datering: Fra en gang etter 1913

Vårt kjennskap til fargesettingen på den første butikkfasaden er mangelfull. De eneste elementene som har malinglag som kan være eldre enn 1932 på butikkfasaden er etasjeskillet/gesimsen og overlysvinduet.

Ut fra sammenligning med sørfasaden kan det se ut til at butikkfasaden har hatt en første, kanskje kortvarig oppmaling med blåhvitt og brun staffering.¹⁸ Vi finner kun få og små spor av denne perioden. Tolkningen baserer seg i stor grad på at vest- og sørfasadens endringer har fulgt hverandre ad. Dette trenger ikke å være tilfelle.

Panel: Blåhvitt

Vindusgerikt: Ukjent

Vinduskarm/grind: Muligens brun

Periode 3, første butikkfasade, andre oppmaling.

Antatt datering: fra 1920-tallet til en gang etter 1932

Tolkningen av fargesettingen i periode 3 er, i likhet med periode 1 og 2, noe usikker.¹⁹ Sørfasaden, som har færre lag på de enkelte elementene og derfor er enklere å tolke, har den samme lys grågrønne fargen på panelet som med stor sannsynlighet har stått sammen med rødbrunt på vinsjeporten.²⁰

¹⁸ Sammenligning av de lys grågrønne malinglagene på sør- og vestfasaden sett i UV-lys viser at det eneste lys grågrønne laget på sørfasaden tilsvarer det første lys grågrønne laget på vestfasaden. De er altså malt samtidig. På dørgerikten i 2. etasje på sørfasaden, som mest sannsynlig er satt inn etter at bygningen ble butikk, ligger det et blåhvitt lag under den rødbrune som viser en første oppmaling med blåhvitt. Ergo må også vestfasaden ha hatt en annen oppmaling før den første lyse grågrønne.

¹⁹ Tolkningen er basert særlig på sammenligning av materialprøver i mikroskop, med vanlig pålys og med ultrafiolett lys. For å få sikre resultater når fargefunn på ulike arkitektoniske elementer skal sammenkobles må man ha overlappende malinglag. Det har vi ikke i dette tilfellet, så tolkningen må betraktes som det den er, en *mulig* tolkning.

²⁰ Heller ikke her har vi noen overlapping som kan bevise samhörigheten, men både slitasje i malingens overflate, skittlag og fluorescens i ultrafiolett lys peker mot dette.

Panel og takutspring: Lys grågrønn NCS 2020-G50Y/3020-G50Y

Vindski, hjørnebord, vindusgerikt: Varmgrå NCS 3010-Y/ 3010-Y10R

Vinduskarm, vindusramme, etasjeskille, overlysvindu: Rødbrun NCS 7020-Y80R

Periode 4, andre butikkfasade.

Antatt datering; fra en gang etter 1932

Fra og med den andre butikkfasaden har bygningen hatt en gul/grønn/hvit fargesetting.

Periode 5 og 6 er varianter av periode 4.

Panel: Lys gul NCS 1030-Y10R /1030-Y20R

Vindski, takutspring, taklist, hjørnebord, vindusgerikt: Hvit NCS 0500-N

Vindusgrind, vinduskarm, gesims, hjørnebord 1. etasje, hjørnesøyler, overlysvindu:
Skarp grønn NCS 4030-G10Y/ 4030-G30Y.

Periode 5

Antatt datering: fra etter 1932 til før 1966²¹

Takutspring og taklist males som vegg.

Panel, takutspring, taklist: Lys gul NCS 1030-Y10R.

Vindski, hjørnebord, vindusgerikt: Hvit NCS 0500-N

Vindusgrind, vinduskarm, gesims, hjørnebord 1. etasje, hjørnesøyler, overlysvindu:
Blir stående skarp grønn NCS 4030-G10Y/ 4030-G30Y.

Periode 6

Antatt datering: etter 1966

Hovedfargesettingen fra periode 5 beholdes, men fargen på de store flatene i 1. etasje skifter fra grønt til gult. Dagens fargesetting hører til i periode 6.

Panel, vindski, takutspring, taklist, hjørnebord, gesims, hjørnebord 1. etasje: Mørk gul

Vindusgerikt: Hvit NCS 0500-N

Vindusgrind, vinduskarm, hjørnesøyler, overlysvindu, dør: Grønnbeige NCS 6020-G90Y.

Den tobladede døren i butikkfasaden ble byttet ut en gang etter 1970.²² Ny dør ble malet først kald grønn sammen med overlysvinduet, deretter grønnbeige NCS 6020-G90Y.

Vinduet i 4. etg og platene i skiltfeltene ble skiftet ut.

²¹ Året 1966 er fra et datostemplet postkort i farger med Bredsgården som motiv. På bildet er ikke lenger vindskier og hjørnebord skilt ut med hvitt. Riksantikvarens arkiv.

²² Skissemessig tegning fra ca 1970. Stiftelsen Bryggens arkiv.

Sørfasaden

Periode 1, før butikkfasaden.

Antatt datering: frem til en gang etter 1913

Tolkningen av fargesettingen i periode 1 er usikker. Malingrestene er få, små og svært nedbrutte.

Panel: Hvit

Portblad: Hvit

Periode 2, etter første butikkfasade på vest fasaden, første oppmaling.

Antatt datering: Fra en gang etter 1913

Tolkningen av fargesettingen i periode 2 er usikker. Malingrestene er få, små og svært nedbrutte.

Panel: Blåhvitt

Dørgerikt: Blåhvitt

Portblad, dørblad, dørsmyg: Brun

Periode 3, første butikkfasade, andre oppmaling.

Antatt datering: fra 1920-tallet til en gang etter 1932

Tolkningen av fargesettingen i periode 3 er usikker. Malingrestene av det lys grågrønne laget på panelet er få, små og nedbrutte.

Panel: Lys grågrønn NCS 2020-G50Y/3020-G50Y

Portblad, dørblad, dørsmyg: Rødbrun NCS 7020-Y80R

Periode 4, andre butikkfasade.

Antatt datering; fra en gang etter 1932

Sørfasaden blir ikke malt i denne perioden.

Periode 5

Antatt datering: fra etter 1932 til før 1966

Sørfasaden blir ikke malt i denne perioden.

Periode 6

Antatt datering: etter 1966

Fase 1:

Panel, vindusgerikt, dørgerikt: Gul, kode mangler.

Portblad, dørblad, dørsmyg : Grønnbeige NCS 4040-G40Y

Fase 2:

Panel, vindusgerikt, dørgerikt, portblad: Gul, litt lysere enn NCS 3030-Y30R

Dørblad, dørsmyg: blir stående grønnbeige NCS 4040-G40Y

3 Oppmaling

3.1 Forarbeid

- Bygningen må fotodokumenteres før arbeidet igangsettes og dokumentasjonen bør plasseres i Stiftelsen Bryggens arkiv.
- Før oppmaling må eventuelle reparasjoner på fasaden foretas og vinduer repareres og kittes.
- Løs maling fjernes ved manuell skraping. Vindusgrinder og sprosser skrapes forsiktig.
- Bygningen vaskes etter skraping/børsting og før oppmaling. Det vaskes med Pingo/Kraftvask. Husk å beskytte glass. Vasking gjøres med børste for å unngå loing på overflaten. Teoretisk er det best å vaske nedenfra og oppover på fasaden. Det må etterskylles godt med rent vann. Dette kan gjøres med slange og svakt trykk på vannet. Skyllingen må gjøres metodisk og grundig og det er mulig at børste må brukes også til dette, for å få vekk såpe og smuss på overflaten. Det skal skylles ovenfra og nedover på fasaden. Vannet skal renne ned over fasaden for å unngå å få vann inn i konstruksjonen. Høyt trykk på vannet skal ikke brukes. Treet må tørke og soppdreper bør påføres før oppmaling.
- Fuktinnholdet i treverket bør ikke være over 15% ved oppmaling.

3.2 Maling

Ved en oppmaling bør det brukes en ren linoljebasert maling uten andre tilsetninger. Oppmalingen bør gjøres av erfarne malere som har erfaring med linoljemaling. Et vellykket og varig resultat av malerarbeidet er i like stor grad avhengig av malingen og håndverkeren.

Ved bruk av linoljemaling må første strøket tynnes. Det må ikke brukes alkydbaserte fabrikkproduserte grunninger som for eksempel Visir fra Jotun A/S. Det må vurderes på stedet om det må ligge to strøk på grunningen. Toppstrøket tynnes ikke.

Malingen skal påføres med pensel. Den skal "arbeides inn" i flaten. Malingen skal legges på i tynne strøk. Strøkretningen skal følge vedretningen. Etterstryk er nødvendig for å unngå sig i linoljemalingen.

3. 3 Farger ved oppmaling

Vestfasaden

Fasaden står i dag med viktige butikkfasadeelementer som er kommet inn etter 1932. Fargesettingen bør derfor ikke føres lenger tilbake enn dette, hvilket betyr at man holder fast ved den gul-grønne tradisjonen.

Om man ønsker å male opp bygningen nå kan man inntil videre fortsette med de fargene som står på bygningen i dag. Eventuelt kan de først fargene som ble brukt på bygningens vestfasade med det utseende den har nå, brukes:

Panel: Lys gul NCS 1030-Y10R /1030-Y20R

Vindski, takutspring, taklist, hjørnebord, vindusgerikt: Hvit NCS 0500-N

Vindusgrind, vinduskarm, gesims, hjørnebord 1. etasje, hjørnesøyler, overlysvindu:
Skarp grønn NCS 4030-G10Y/ 4030-G30Y.

Sørfasaden

Sørfasaden har gått gjennom en del endringer. Mye av panelet er forholdsvis nytt, og vinduet i 3. etasje er satt inn i siste del av 1900-tallet. Det viktigste er likevel at sørfasaden på 1900-tallet grovt sett ser ut til å ha fulgt vestfasaden i fargebruk. Fordi sørfasaden ikke ble malt opp i vestfasadens første gule/grønne fargesetting, periode 4, anbefaler vi at man inntil videre fortsetter å male med de fargene sørfasaden står med i dag, eller varianter av disse.

Bergen/Oslo desember 2006

Barbro Wedvik
Malerikonservator, NIKU

B f 248 Bryggen i Bergen, nordre Bredsgården IA, fasade mot vest

Vedlegg 1

Periodetabell basert på materialfunn på bygningen.

	1	2	3	4	5	6
	Før butikkfasade	1. butikkfasade. Fra en gang etter 1913 til en gang etter 1932. Usikker tolkning.	1. butikkfasade. Fra en gang etter 1913 til en gang etter 1932.	2. butikkfasade. Fra en gang etter 1932	En gang etter 1932 og før 1966	Fra før 1966 til 2006
Vindski	-	Blåhvit?	Varmgrå 3010-Y/3010-Y10R (sotlag) usikkert lag.	1. Hvit 2. Hvit	Hvit	1. Mørk gul 2. Gul oker 3040-Y20R / 3040-Y30R 3. Mørk gul / gul oker 3040-Y20R / 3040-Y30R
Takutspring	1. Blåhvit 2. Hvit	Blåhvit?	Lys grågrønn 2020-G50Y / 3020-G50Y	1. Hvit 2. Hvit 3. Gråhvit	1. Lys gul 1030-Y10R 2. Lys gul	1. Mørk gul 2. Gul oker 3040-Y20R / 3040-Y30R 3. Mørk gul / gul oker 3040-Y20R / 3040-Y30R
Taklist	-	Blåhvit?	Lys grågrønn 2020-G50Y / 3020-G50Y	1. Hvit 2. Hvit 3. Gråhvit	1. Lys gul 1030-Y10R 2. Lys gul	1. Mørk gul 2. Gul oker 3040-Y20R / 3040-Y30R 3. Mørk gul / gul oker 3040-Y20R / 3040-Y30R
Veggpanel	1. Hvit, "18" malt over rundt vindu i gavl. 2. Hvit	Blåhvit?	Lys grågrønn 2020-G50Y / 3020-G50Y (sotlag)	1. Lys gul 1030-Y10R / 1030-Y20R 2. Beige gul 4. Mørk gul, litt rødere enn 4040-Y30R	Lys gul 1030-Y10R	1. Mørk gul 2. Gul oker 3040-Y20R / 3040-Y30R 3. Mørk gul / gul oker 3040-Y20R / 3040-Y30R
Hjørnebord	1. Rødt. Trolig gjenbruk. 2. Hvit	Blåhvit?	Varmgrå 3010-Y/3010-Y10R (sotlag) usikkert lag.	1. Hvit 2. Hvit 3. Gråhvit	Hvit	1. Mørk gul 2. Gul oker 3. Mørk gul / gul oker 3040-Y20R / 3040-Y30R
Vindusgrind	Mørk grønn 8010-G50Y / 8010-G70Y	Brunt? Utydelig lag.	1. Mørk rød 7020-Y60R / 7020-Y70R 2. Rødbrun 7020-Y80R	1. Skarp grønn 4030-G10Y / 4030-G30Y 2. Skarp grønn 5020-G30Y		1. Grønnbeige 6020-G90Y 2. Mørk grønn 7010-G30Y 3. Grønnbeige 5020-G70Y

Vinduskarm	Små rester av grønt	Brunt? Utydelig lag.	1. Mørk rød 7020-Y60R / 7020-Y70R 2. Rødbrun 7020-Y80R	1. Skarp grønn 4030-G10Y / 4030-G30Y 2. Skarp grønn 5020-G30Y		1. Grønnbeige 6020-G90Y 2. Mørk grønn 7010-G30Y 3. Grønnbeige
Vindusgerikt	1. Hvit	Blåhvit	Varmgrå 3010-Y/3010- Y10R (sotlag) usikkert lag.	1. Hvit 2. Hvit 3. Gråhvit	Hvit	1. Hvit 2. Hvit 0500-N
Gesims og vannrett list under gesims	-	Nytt element på fasaden. 1. Gul - gjenbruk? 2. Rød – gjenbruk? 3. Brunt? Utydelig lag.	1. Mørk rød 7020-Y60R / 7020-Y70R 2. Rødbrun 7020-Y80R	1. Skarp grønn 4030-G10Y / 4030-G30Y 2. Skarp grønn 5020-G30Y		1. Mørk gul 2. Gul oker 3. Mørk gul / gul oker 3040-Y20R / 3040-Y30R
Overliggende butikkskilt, sideskilt	-	-	-	-	-	Mørk gul / gul oker 3040-Y20R / 3040-Y30R
Hjørnebord 1. etasje	-	-	Små rester av rødbrunt?	1. Skarp grønn 4030-G10Y / 4030-G30Y 2. Skarp grønn 5020-G30Y		1. Mørk gul 2. Gul oker 3. Mørk gul / gul oker 3040-Y20R / 3040-Y30R
Hjørnesøyler mot inngangsparti	-	-	Små rester av rødbrunt?	1. Skarp grønn 4030-G10Y / 4030-G30Y 2. Skarp grønn 5020-G30Y		1. Grønnbeige 6020-G90Y 2. Mørk grønn 7010-G30Y 3. Grønnbeige 5020-G70Y 4. Grønnbeige 6010-G50Y
Overlysvindu	-	Brunt? Utydelig lag.	Overlysvinduet kan ha komrt inn i denne perioden Rødbrun 7020-Y80R	1. Skarp grønn 4030-G10Y / 4030-G30Y 2. Skarp grønn 5020-G30Y		1. Kald grå grønn. Malt i sammenheng med ny dør. 2. Grønnbeige 6020-G90Y 3. Mørk grønn 7010-G30Y 4. Grønnbeige
Dør	-	-	-	-	-	Ny dør. Kald grå grønn 1. Grønnbeige 6020-G90Y 2. Mørk grønn 7010-G30Y 3. Grønnbeige 5020-G70Y 4. Grønnbeige 6010-G50Y

B f 248 Bryggen i Bergen, nordre Bredsgården IA, fasade mot sør

Vedlegg 2

Periodetabell basert på materialfunn på bygningen. Periodeoppdelingen er gjort med utgangspunkt i periodeoppdelingen på vestfasaden.

	1	2	3	4	5	6
Panel	Hvit	Blåhvit	Lys grågrønt			1. Gul 2. Gul 3030-Y30R
Dør vindeark	Hvit	1. Blåhvit 2. Brun 8010-Y70R	Rødbrun Mørkere enn 7020-Y70R			1. Grønn 4040-G40Y 2. Gul 3030-Y30R
Skråbjelke	Ikke undersøkt	Ikke undersøkt	Ikke undersøkt			
Dørgerikt 2.etg	Hvit	Hvit	Rødbrun Mørkere enn 7020-Y70R			1. Gul 2. Gul 3030-Y30R
Vindusgerikt 3.etg			Rødbrun Mørkere enn 7020-Y70R			1. Gul 2. Gul 3030-Y30R
Vindusgrind						1. Gul 2. Gul 3030-Y30R
Dør, fylling		Brun. Små rester	Rødbrun Mørkere enn 7020-Y70R			Grønn 4040-G40Y
Dør, ramtre		Brun. Små rester	Rødbrun Mørkere enn 7020-Y70R			Grønn 4040-G40Y
Dør, smyg		Brun. Små rester	Rødbrun Mørkere enn 7020-Y70R			Grønn 4040-G40Y
Hjørnebord						1. Gul 2. Gul 3030-Y30R

B f 248 Bryggen i Bergen, nordre Bredsgården IA, fasade mot vest og sør

Vedlegg 3

Oversikt over paneltyper på fasaden

Benevning	Beskrivelse	Lokalisering	Tidfesting	Lysmål	Foto
IA A	Liten profil i nedkant	V-fasaden, 2., 3. og 4. etasje	Empire, 1800-tall?	Bredde: +/- 19 cm Lysmål: +/- 17 cm Tykkelse: 2,5 – 3 cm	
IA B	Glatt, uprofilert, høvlet. Fals.	S-fasade, vindeark, 4 øvre bordene på Ø-side	Ca 1900?	Bredde: ca 22 cm	
IA C	3/4-staffpanel med liten av V-fordypning før staffen	S-fasade, 2. og 3. etasje, og front vindeark	1900 - 1945	Bredde: Ca 17 cm Lysmål: Ca 14,5 cm Tykkelse: Ca 2,5 cm	
IA D	Avfasing i overkant, liten v-profil i nedkant.	S-fasade, trapperom	Før 1945	Lysmål: ca 14,5	
IA E	Glatt, avfasing i overkant	S-fasade, Vegg 1. etasje	Etter 1945	Lysmål: ca 14,5, - 15 cm	

IA F	Kvartstaff-panel, fals.	S-fasade, vindeark, bord på V-side	Etter 1945	Bredde: ca 18 cm	
IA G	Glatt, uprofilert	S-fasade, 3. etasje, blindet dør	Etter 1945.	Lysmål: ca 15 cm	
IA H	Glatt, uprofilert. Fals.	S-fasade, vindeark, nedre bordene på Ø-side	Etter 1945	Bredde: Ca 20 cm	
IA I	Kopi av IA A, empirepanel. Liten profil i nedkant	V-fasade, noen få bord	Satt inn etter siste oppmaling	Bredde: +/- 19 cm Lysmål: +/- 17 cm	

Top.nr.	B f 24	Bryggen i Bergen	Bygnings- element	panel	Lys v/koding	dagslys	Skjema nr.	1	1
Navn	Bredsgården IA		Uttaksted	2.etg., nordlig del av fasaden	Bleketid	ingen	Foto	13.09.2006	
Adresse			Material- prøve	lagbeskrivelse ut fra snitt nr 1, koder fra trapp	Mikrosn. nr.		Sign.	BWe	
Rom nr. / funksjon	1	fasade mot vest							

Lag	Materiale	Overfl	Fase	Farge	Dekor	NCS-nr.	Henvisning	Tekstur/glans	Merknad	Datering	Periode
1	Treverk	☐	1								1
2	Oljebasert maling	☐	1	hvit							1
3	Oljebasert maling	☒	1	hvit		1505-Y	s.30		gulnet		1
4	Oljebasert maling	☒	2	hvit					sink? Glitrer i UV		1
5	Oljebasert maling	☒	3	hvit					tykt, kanskje to lag		1
6	Oljebasert maling	☒	4	blåhvit		1500-N / 1002-B	s.1/ s.9		blå pigmentkorn		2
7	Oljebasert maling	☐	5	lys grønn					grå/beige på hjørnekasse		3
8	Oljebasert maling	☒	5	lys grønn		2020-G50Y / 3020-G50Y	s. 188 / s. 195		grå/beige på hjørnekasse		3
9	Oljebasert maling	☐	6	gråbrun		I			store svarte klumper. Sot? Slukker i UV		3
10	Oljebasert maling	☒	6	lys grønn					2 lag? grå/beige på hjørnekasse		3
11	Oljebasert maling	☐	7	beige		ysere enn 3020-Y20R	s. 59				
12	Oljebasert maling	☒	7	lys gul		1030-Y10R / 1030-Y20R	s. 44		(grå)hvit på hjørnekasse		4
13	Oljebasert maling	☐	8	beige					(grå)hvit på hjørnekasse		4
14	Oljebasert maling	☒	8	lbeigegul		4030-Y20R / 4030-Y30R	s. 65		(grå)hvit på hjørnekasse		4

Top.nr.	B f 24 Bryggen i Bergen	Bygnings- element	panel	Lys v/koding	dagslys	Skjema nr.	1	1
Navn	Bredsgården IA	Uttaksted	2.etg., nordlig del av fasaden	Bleketid	ingen	Dato	13.09.2006	
Adresse		Material- prøve	lagbeskrivelse ut fra snitt nr 1, koder fra trapp	Foto		Sign.	BWe	
Rom nr. / funksjon	1 fasade mot vest			Mikrosn. nr.				

15	Oljebasert maling	☐	9	beige				(grå)hvit på hjørnekasse		4
16	Oljebasert maling	☒	9	beigegul				Siste tydelige skittlag. (grå)hvit på hjørnekasse		4
17	Oljebasert maling	☐	10	gråbeige				hvitt på hjørnekasse		4
18	Oljebasert maling	☒	10	mørk gul		litt rødere enn 4040-Y30R	s. 66	hvitt på hjørnekasse		4
19	Oljebasert maling	☐	11	rosabeige				hvitt på hjørnekasse		4
20	Oljebasert maling	☒	11	mørk gul				Skittlag. Hvitt på hjørnekasse		4
21	Oljebasert maling	☒	11	mørk gul				tynt lag - flikking?		4
22	Oljebasert maling	☐	12	mørk gul				hvitt på hjørnekasse		4
23	Oljebasert maling	☒	12	mørk gul				hvitt på hjørnekasse		4
24	Oljebasert maling	☐	13	lys gråbeige				hvitt på hjørnekasse		5
25	Oljebasert maling	☒	13	lys gul		1030-Y10R	s. 44	hvitt på hjørnekasse		5
26	Oljebasert maling	☒	14	lys gul				hvitt på hjørnekasse		5
27	Oljebasert maling	☐	15	mørk gul				gul som hjørnekasse		6
28	Oljebasert maling	☒	15	mørk gul				gul som hjørnekasse		6
29	Oljebasert maling	☒	16	gul oker		3040-Y20R / 3040-Y30R	s. 61	Glitrer i UV. Som lag 25 på hjørnekasse		6

Lagbeskrivelse

Top.nr.	B f 24	Bryggen i Bergen	Bygnings- element	panel	Lys v/koding	dagslys	Skjema nr.	1	1
Navn	Bredsgården IA		Uttaksted	2.etg., nordlig del av fasaden	Bleketid	ingen	Dato	13.09.2006	
Adresse			Material- prøve	lagbeskrivelse ut fra snitt nr 1, koder fra trapp	Foto		Sign.	BWe	
Rom nr. / funksjon	1	fasade mot vest			Mikrosn. nr.				

30	Oljebasert maling	☐	17	mørk gul					gul om hjørnekasse			6
31	Oljebasert maling	☒	17	mørk gul					gul som hjørnekasse	2006		6

Supplerende opplysninger:

Top.nr.	B f 24	Bryggen i Bergen	Bygnings- element	hjørnekasse	Lys v/koding	dagslys	Skjema nr.	1	2
Navn	Bredsgården IA		Uttaksted	v-vegg, mot nord, 2. etg	Bleketid	ingen	Dato	13.09.2006	
Adresse			Material- prøve	15	Foto		Sign.	BWe	
Rom nr. / funksjon	1	fasade mot vest			Mikrosn. nr.				

Lag	Materiale	Overfl	Fase	Farge	Dekor	NCS-nr.	Henvisning	Tekstur/glans	Merknad	Datering	Periode
1	Treverk	☐	1								1
2	Oljebasert maling	☒	1	mørk rød		6030-Y70R / 6030-Y80R	s.				1
3	Oljebasert maling	☒	2	hvit							1
4	Oljebasert maling	☐	3	hvit	transparent				glitrer i UV		1
5	Oljebasert maling	☒	3	hvit					glitrer i UV		1
6	Oljebasert maling	☐	4	hvit	transparent						1
7	Oljebasert maling	☒	4	hvit							1
8	Oljebasert maling	☐	5	hvit	transparent						1
9	Oljebasert maling	☒	5	blåhvit		2500-N / 2502-B? trolig lysere	s. 1 / s. 9		Blå pigmenter. Jmf lag 6 snitt 1, panel.		2
10	Oljebasert maling	☒	6	varm grå		3010-Y / 3010-Y10R			sammen med lys grønn på panel?		3
11	Oljebasert maling	☐	7	transparent							3
12	Oljebasert maling	☐	7	rødbeige		lysere enn 3020-Y20R			Grunning?. Lysere øverst i laget		3
13	Oljebasert maling	☒	8	hvit					lysere øverst i laget, grått nederst		3
14	Oljebasert maling	☒	9	hvit							4

Top.nr.	B f 24	Bryggen i Bergen	Bygnings- element	hjørnekasse	Lys v/koding	dagslys	Skjema nr.	1	2
Navn	Bredsgården IA		Uttaksted	v-vegg, mot nord, 2. etg	Bleketid	ingen	Foto		
Adresse			Material- prøve	15	Mikrosn. nr.		Dato	13.09.2006	
Rom nr. / funksjon	1	fasade mot vest					Sign.	BWe	

15	Oljebasert maling	☒	10	gråhvit						4	
16	Oljebasert maling	☒	11	gråhvit						4	
17	Oljebasert maling	☒	12	hvit					siste tydelige skittlag, jmf lag 15 på panel	4	
18	Oljebasert maling	☐	13	varmbeige						5	
19	Oljebasert maling	☒	13	gulhvit						5	
20	Oljebasert maling	☒	14	hvit						5	
21	Oljebasert maling	☐	15	hvit						5	
22	Oljebasert maling	☒	15	hvit						5	
23	Oljebasert maling	☐	16	mørk gul					som panel, lag 26	6	
24	Oljebasert maling	☒	16	mørk gul					som panel	6	
25	Oljebasert maling	☒	17	gul oker	3040-Y20R / 3040-Y30R				som panel lag 28. Glitrer i UV	6	
26	Oljebasert maling	☐	18	mørk gul					som panel	6	
27	Oljebasert maling	☒	18	gul oker		s.61			Som panel.	2006	6
28		☐									

Top.nr.	B f 24 Bryggen i Bergen	Bygnings- element	vindusgerikt	Lys v/koding	dagslys	Skjema nr.	1	4
Navn	Bredsgården IA	Uttaksted	v-vegg, 1.vindu fra N, 2.etg (snittnr. 11)	Bleketid	ingen	Dato	13.09.2006	
Adresse		Material- prøve	2/ 11/ 20/ 23	Foto		Sign.	BWe	
Rom nr. / funksjon	1 fasade mot vest			Mikrosn. nr.				

Lag	Materiale	Overfl	Fase	Farge	Dekor	NCS-nr.	Henvisning	Tekstur/glans	Merknad	Datering	Periode
1	Treverk	☐	1								3
2	Oljebasert maling	☒	1	varmgrå?		3010-Y/ 3010-Y10R			Trolig flere lag. Utydelig lag. Lysere?		3
3	Oljebasert maling	☒	2	gulhvitt						?	
4	Oljebasert maling	☐	3	lys grå							4
5	Oljebasert maling	☒	3	gråhvitt							4
6	Oljebasert maling	☐	4	lys grå							4
7	Oljebasert maling	☒	4	gråhvitt							4
8	Oljebasert maling	☒	5	gråhvitt							4
9	Oljebasert maling	☒	6	blåhvitt						?	4
10	Oljebasert maling	☐	7	hvitt						?	4
11	Oljebasert maling	☒	7	lys grå		2005-Y50R / 3005 - Y50R					4
12	Oljebasert maling	☐	8	rødbeige					grunning?		5
13	Oljebasert maling	☒	8	blåhvitt							5
14	Oljebasert maling	☒	9	blåhvitt							5

Top.nr.	B f 24 Bryggen i Bergen	Bygnings- element	vindusgerikt	Lys v/koding	dagslys	Skjema nr.	1	4	
Navn	Bredsgården IA	Uttaksted	v-vegg, 1.vindu fra N, 2.etg (snittnr. 11)	Bleketid	ingen	Foto		Dato	13.09.2006
Adresse		Material- prøve	2/ 11/ 20/ 23	Mikrosn. nr.		Sign.	BWe		
Rom nr. / funksjon	1 fasade mot vest								

15	Oljebasert maling	☒	10	varm hvit		0500-N					5
16	Oljebasert maling	☐	11	transparent?					usikkert lag		5
17	Oljebasert maling	☒	11	varmhvit		0500-N					
18	Oljebasert maling	☐	12	grågrønn		litt gråere enn 5020-G70Y	s.207		søl/ ikke intendert gråstikk		
19	Oljebasert maling	☒	12	hvit		0500-N					6
20	Oljebasert maling	☒	13	hvit		0500-N					6
21	Oljebasert maling	☐	14	grønt					søl fra karm		6
22	Oljebasert maling	☒	14	grønnhvitt					grønnstikk fra søl		6
23	Oljebasert maling	☒	15	hvit		0500-N					

Supplerende opplysninger:

Top.nr.	B f 24 Bryggen i Bergen	Bygnings- element	vindusgrind/ karm	Lys v/koding	dagslys	Skjema nr.	1	5
Navn	Bredsgården IA	Uttaksted	1. vindu fra nord, 2. etasje	Bleketid	ingen			
Adresse		Material- prøve	16/17/ 18/21/22	Foto		Dato	01.09.2006	
Rom nr. / funksjon	1 fasade mot vest			Mikrosn. nr.		Sign.	BWe	

Lag	Materiale	Overfl	Fase	Farge	Dekor	NCS-nr.	Henvisning	Tekstur/glans	Merknad	Datering	Periode
1	Treverk	☐	1								1
2	Oljebasert maling	☒	1	mørk grønn		8010-G50Y / 8010-G70Y	s.216				1
3	Oljebasert maling	☐	2	hvit					usikker om har stått fremme	?	
4	Oljebasert maling	☒	3	brun?					usikkert lag, utydelig	?	
5	Oljebasert maling	☒	4	mørk rød		7020-Y60R / 7020-Y70R	s.75			?	
6	Oljebasert maling	☒	5	rødbrun		litt gråere/mørkere enn 7020-Y80R / 7020-	s. 123				3
7	Oljebasert maling	☐	6	Lys grå? Beige?		lysere enn3020-Y20R			usikker om har stått fremme		4
8	Oljebasert maling	☒	6	skarp grønn		4030-G30Y	s.203				4
9	Oljebasert maling	☒	7	kald skarp grønn		litt varmere enn 4020-G10Y					4
10	Oljebasert maling	☐	8	skarp grønn					tynt lag		4
11	Oljebasert maling	☒	8	grønnbeige		litt gråere enn 5020-G70Y	s. 207				6
12	Oljebasert maling	☒	9	mørk grønn		litt mørkere og fargesterk enn 7010-	s. 212				6
13	Oljebasert maling	☒	10	grågrønn		litt gulere enn 5020-G70Y	s.207				6

Top.nr.	B f 24 Bryggen i Bergen	Bygnings- element	profil gesims mellom 1. og 2. etasje, hjørnebord 1. etasje	Lys v/koding	dagslys	Skjema nr.	1	7	
Navn	Bredsgården IA	Uttaksted	Gesims: nordre del. Hjørnebord: nordre, øvre del	Bleketid	ingen	Foto		Dato	13.09.2006
Adresse		Material- prøve	nr.5 og 8	Mikrosn. nr.		Sign.	BWe		
Rom nr. / funksjon	1 fasade mot vest								

Lag	Materiale	Overfl	Fase	Farge	Dekor	NCS-nr.	Henvisning	Tekstur/glans	Merknad	Datering	Periode
1	Treverk	☐	1	-						?	
2	Oljebasert maling	☐	1	hvit					kun gesims, trolig gjenbruk	?	
3	Oljebasert maling	☒	1	kraftig oker		3560-Y30R / 4550-Y30R			kun gesims, trolig gjenbruk	?	
4	Oljebasert maling	☒	2	kraftig rød		4550-Y80R			kun gesims, trolig gjenbruk	?	
5	Oljebasert maling	☒	3	brun?					utydelig lag		
6	Oljebasert maling	☒	4	rødbrun							3
7	Oljebasert maling	☒	5	mørk rødbrun							3
8	Oljebasert maling	☒	6	skarp grønn		4030-G10Y / 4030-G30Y			hjørnebord 1. etasje komme inn på dette laget		4
9	Oljebasert maling	☒	7	kald skarp grønn		5020-G30Y					4
10	Oljebasert maling	☒	8	kald skarp grønn		5020-G30Y					4
11	Oljebasert maling	☒	9	beige gul		4030-Y20R / 4030-Y30R			som panel		6
12	Oljebasert maling	☒	10	mørk gul		4040-Y30R			som panel		6
13	Oljebasert maling	☒	11	varm gul		3040-Y20R / 3040-Y30R			som panel		6

Lagbeskrivelse

Top.nr.	B f 24 Bryggen i Bergen	Bygnings- element	Avrundede "hjørnesøyler" ved inngangsdør	Lys v/koding	Dagslys	Skjema nr.	1	8
Navn	Bredsgården IA	Uttaksted	Nordre hjørne, øvre del	Bleketid	Ingen	Dato	13.09.2006	
Adresse		Material- prøve	Nr 9	Foto		Sign.	BWe	
Rom nr. / funksjon	1 fasade mot vest			Mikrosn. nr.				

Lag	Materiale	Overfl	Fase	Farge	Dekor	NCS-nr.	Henvisning	Tekstur/glans	Merknad	Datering	Periode
1	Treverk	☐	1	-							4
2	Oljebasert maling	☐	1	grågrønn					grunning		4
3	Oljebasert maling	☐	1	hvit							4
4	Oljebasert maling	☒	1	grønn		4030-G10Y / 4030-G30Y					4
5	Oljebasert maling	☒	2	grønn		5020-G30Y					4
6	Oljebasert maling	☒	3	grønnbeige		litt mindre gul enn 6020-G90Y					6
7	Oljebasert maling	☒	4	mørk grønn		7010-G30Y					6
8	Oljebasert maling	☒	5	grønnbeige		litt mer fargesterk enn 6010-G50Y					6

Supplerende opplysninger:

Samme som hjørnebord lag 1 - 5. Deretter fortsetter "hjørnesøylene" å males grønne, mens skilt over fasaden og de ytre deler av fasaden males gule.

Lagbeskrivelse

Top.nr.	B f 24 Bryggen i Bergen	Bygnings- element	Dør/port i vindeark	Lys v/koding	dagslys	Skjema nr.	2	1
Navn	Bredsgården IA	Uttaksted	Vestre dørblad, 10 cm fra nedre kant.	Bleketid	ingen	Dato	13.09.2006	
Adresse		Material- prøve	snitt nr. 25	Foto		Sign.	MW	
Rom nr. / funksjon	2 fasade mot sør			Mikrosn. nr.				

Lag	Materiale	Overfl	Fase	Farge	Dekor	NCS-nr.	Henvisning	Tekstur/glans	Merknad	Datering	Periode
1	Treverk	☐	1								1
2	Oljebasert maling	☒	1	hvit					viser kun på snitt		1
3	Oljebasert maling	☒	2	blåhvit					viser kun på snitt		2
4	Oljebasert maling	☒	3	mørk brun		8010-Y70R					2
5	Oljebasert maling	☒	4	rødbrun					viser kun på snitt		3
6	Oljebasert maling	☒	5	rødbrun		mørkere enn 7020-Y70R					3
7	Oljebasert maling	☐	6	grønn		4040-G40Y					4
8	Oljebasert maling	☒	7	gul		litt lysere enn 3030-Y30R					6

Supplerende opplysninger: